ריב"ן

משום הבערה. דאי הוה איהו מבעיר ואחירו מבשל הוו תרוייהו חייבין דמבעיר ומבשל אבות מלאכות אלמא מיחייב משום יו"ט שתים הבערה ובישול: ה"ג ואם איתא (ג) אהבערה לא ליחייב דהא איחייב ליה משום מבשל: גיד הנשה של נבילה. דלוקה אף משום נבילה שאכל: שלש על בישולו. בישול בשר בחלב ובישול שלא לצורך יו"ט והבערה שלא לצורך ושתים על אכילתו אכילת גיד ואכילת בשר בחלב ואם איתא דמפקת הבערה ומעיילת אכילת נבילה הוי איסור ג' על אכילתו: ואזהרת עלי הקדש מהכא ואשריהם תשרפון באש לא תעשון כן לה' אלהיכם: השמר בנגע הצרעת. ואמרינן (שבת דף קנג.) בקולץ בהרתו הכתוב מדבר והשמר הוא לא תעשה[1]: נילקי נמי. כגון שהיו כלי מחרשה מעלי אשירה: קוצץ אילנות טובות. בהליכתו: מי קא חייל עליה. הא הוה ליה נשבע שלא יבטל המצוה ונפקא לן מלהרע או להיטיב בשבועות (דף כה.) דאין זו שבועה: מיגו דחיילא עליה שבועה בו'. היינו איסור כולל ואיסור מוסיף כגון שבתיכה עצמה נוסף איסור כגון אילו נוסף על היו"ט איסור ע"י שבועה זו וה"ל[2] מוסיף דומיא דאשת איש ונעשית חמותו דמוסיף הוא דמעיקרא קיימא ליה בחנק והשתא קיימא ליה בסקילה[3] א"נ חלב דנותר מעיקרא קאי עליה באיסור חלב והשתא איתוסף עליה איסור נותר[4] ואיסור כולל היינו שאין איסור נוסף על החתיכה אלא כולל אחרים באיסורא כגון שנשא אחות חמותו דמיגו דמיתסר בכולהו אחוותא איתסר נמי בחמותו משום אחות אשה אי נמי כגון חמותו ונעשית אשת איש דמיגו דכיילה כולי עלמא באיסור אשת איש[5] כללה נמי לדידיה לחייבו שתים: בנזיר שמשון. ע"י מלאך קיבל נזירות עליו דההוא אין לו שאלה לנוי שלמעלה הוא: נזיר שמשון בר טמוי למתים הוא. כלום אסור הוא להיטמא למתים אדם שמקבל נזירתו ע"י מלאך הא אמרינן במס' נזיר (דף ד:) שמשון הותר ליטמא למתים ובעי לאפוקי מהאי קרא ויך מאה וחמשים[1] וגו' ופריך ליה אימא דשוינהו גוססין אלא גמרא ואית דמפרשי נזיר שמשון נזיר מן הבטן וקשיא לן ההיא נמי בשאלה איתיה שהיה אביו יכול לישאל עליו ואפילו מת אביו בשאלה מיהא הוה ההוא שעתא: המרביע שור פסולי המוקדשין. שנפדה אפילו על מינו לוקה אחד (ג) ועשאו הכתוב שני גופין דתורת חולין ותורת קדשים יש עליו תורת חולין שמותר באכילה מחוץ לפתח אהל מועד כאילו לא הוקדש מעולם ותורת קדשים שאסור בגיזה ועבודה כדאמרינן בספרי[2] בכל אות נפשך תזבח ואכלת בשר במה הכתוב מדבר אם בבשר תאוה הרי כבר אמור כי ירחיב ה' אלהיך את גבולך וגו' כי תאוה נפשך וגו' אם באכילת קדשים הרי כבר אמור כי אם במקום וגו' אם תעלה וגו' הא אין הכתוב מדבר אלא בפסולי המוקדשין שנפדו[3] תזבח ולא גיזה דאסור בגיזה ועבודה בשר ולא חלב ואכלת ולא לכלבך והלכך אסור להרביעו אפי' עם מינו משום כלאים שמרביע חולין על קדשים או קדשים על חולין וכן במנהיג אפילו מנהיג עם מינו ואפילו מנהיגו בפני עצמו חולין וקדשים הוא וחייב משום כלאים דחריסה דהוא עצמו כלאים שעשאן הכתוב שני גופין ולא שמעתי ראיה מנלן דחולין וקדשים כלאים זה בזה ודבר תימה הוא: מתני' שנאמר במספר ארבעים. והפילו השופט והכהו לפניו כדי רשעתו במספר (דברים כה) וסמיך ליה ארבעים יכנו ודרשינן כמאן דכתיב במספר ארבעים מנין שהוא סוכם את הארבעים כדמפרש בגמ' דמדלא כתיב יכנו ארבעים במספר אלא במספר ארבעים יכנו שמעינן דהכי קאמר מנין הסוכם הארבעים חשבון המשלים סכום של ארבעים שגורם לקרות אחריו ארבעים והיינו שלשים ותשע: ראויות להשתלש. בגמרא מפרש[4]:

אלא הבא במאי עסקינן שבישלו בעצי הקדש. ואם תאמר לילקי משום הזיד במעילה בזהרה[1] וי"ל דלא חשיב אלא לאו דאיתנהו בפחות משוה פרוטה:

מתקיף לה רב אושעיא וליחשוב נמי משום זורע בנחל איתן. קשה דהשתא (ד) פריך טובא (ונפרוך דלא[2]) משני מידי וצריך לומר (ה) דע"כ דתנא תנא ושייר ולעיל קאמר אלא תני תנא שמונה ואת אמרת תנא ושייר ואומר הר"ס[3] דלא דמי לעיל דקתני שמונה ומני י"ט בחד ואם איתא דאיכא תו מלקות משום י"ט היה לו למנותן בשתים אבל הכא יכול להיות דלא איירי תנא למיחשב כל הני גווני דזורע בנחל איתן ומוחק את השם: **אמר** ליה כגון דאמר שלא אחרוש בין בחול בין ביו"ט. וקשה דאכתי ליתא בלאו והן כדפריך פ"ג דשבועות (דף כד. ושם) גבי שלא אוכל נבילה ושחוטה דפריך מי איתא בלאו והן ואולי י"ל דמשכחת לה בהן כגון עפר תיחוח דלית בה חיובא מן התורה באותה חריסה[4]:

שהרי גוף אחד (ו) ועשאו הכתוב ב' גופים. הקונטרס פירש כגרסתו ור"ת פירש בענין אחר כמין חומר דכתיב ביה[5] כלבי וכאיל שהם ב' מינין ובזה הפירוש מיושב הא דאמרי' בבכורות (דף לג.) תלתא לבי ואיל כתיבי בו חד לכדרב יצחק וחד לכדר' (יהושע[6]) ופירוש[7] הקונטרס לא אתפרש למילתייהו והשתא ניחא (ז) הא דרבי יצחק ורבי יהושע[8] דהכא[9]:

המנהיג בשור פסולי המוקדשים לוקה. ודוקא אי מושך השור משוי בגופו אבל בלא המשכה אין לוקה בהנהגה דאם לא כן לעולם לא יוכלו להנהיג שור פסולי המוקדשים ממקום אחר[1]: הא

ועומד מהר סיני הוא א"ל כגון דאמר שבועה שלא אחרוש בין בחול בין ביו"ט דמגו דחלה עליה שבועה בחול חלה עליה נמי ביו"ט[2] מידי דאיתיה בשאילה לא קתני ולא[3] והרי הקדש בבכור והרי נזיר בנזיר שמשון נזיר שמשון בר איטמויי למתים הוא אלא האי תנא איסור כולל לית ליה אמר רבי הושעיא[4] המרביע שור פסולי המוקדשים לוקה שנים[5] אמר רבי יצחק[6] המנהיג בשור פסולי המוקדשים לוקה שהרי גוף אחד הוא ועשאו הכתוב כשני גופים: **מתני'** כמה מלקין אותו ארבעים חסר אחת שנא'[7] במספר ארבעים מנין שהוא סמוך לארבעים[8] ר' יהודה אומר ארבעים שלימות הוא לוקה והיכן הוא לוקה את היתירה בין כתפיו[9] אין אומדין אותו אלא במכות ראויות להשתלש אמדוהו לקבל ארבעים ולוקה[10] מקצת ואמדו

(ג) ועשאו הכתוב שני גופין דתורת חולין ותורת קדשים יש עליו תורת חולין שמותר באכילה מחוץ לפתח אהל מועד כאילו לא הוקדש מעולם ותורת קדשים שאסור בגיזה ועבודה כדאמרינן בספרי[1] בכל אות נפשך תזבח ואכלת בשר במה הכתוב מדבר אם בבשר תאוה הרי כבר אמור כי ירחיב ה' אלהיך את גבולך וגו' כי תאוה נפשך וגו' אם באכילת קדשים הרי כבר אמור כי אם במקום וגו' אם תעלה וגו' הא אין הכתוב מדבר אלא בפסולי המוקדשין שנפדו[2] תזבח ולא גיזה דאסור בגיזה ועבודה בשר ולא חלב ואכלת ולא לכלבך והלכך אסור להרביעו אפי' עם מינו משום כלאים שמרביע חולין על קדשים או קדשים על חולין וכן במנהיג אפילו מנהיג עם מינו ואפילו מנהיגו בפני עצמו חולין וקדשים הוא וחייב משום כלאים דחריסה דהוא עצמו כלאים שעשאן הכתוב שני גופין ולא שמעתי ראיה מנלן דחולין וקדשים כלאים זה בזה ודבר תימה הוא: **מתני'** שנאמר במספר ארבעים. והפילו השופט והכהו לפניו כדי רשעתו במספר (דברים כה) וסמיך ליה ארבעים יכנו ודרשינן כמאן דכתיב במספר ארבעים מנין שהוא סוכם את הארבעים כדמפרש בגמ' דמדלא כתיב יכנו ארבעים במספר אלא במספר ארבעים יכנו שמעינן דהכי קאמר מנין הסוכם הארבעים חשבון המשלים סכום של ארבעים שגורם לקרות אחריו ארבעים והיינו שלשים ותשע: ראויות להשתלש. בגמרא מפרש[2]:

אלהיהם תגדעון ואבדתם את שמם מן המקום ההוא: [דברים יב, ג] ד) לא תעשון כן לייי אלהיכם: [דברים יב, ד] ה) והורדו זקני העיר ההוא את העגלה אל נחל איתן אשר לא יעבד בו ולא יזרע וערפו שם את העגלה בנחל: [דברים כא, ד] ו) השמר בנגע הצרעת לשמר מאד ולעשות ככל אשר יורו אתכם הכהנים הלוים כאשר צויתים תשמרו לעשות: [דברים כד, ח] ז) בטבעת הארן יהיו הבדים לא יסרו ממנו: [שמות כה, טו] ח) ויכסו את החשן מטבעתו אל טבעת האפוד בפתיל תכלת להיות על חשב האפוד ולא יזח החשן מעל האפוד: [שמות כח, כח] ט) כי תצור אל עיר ימים רבים להלחם עליה לתפשה לא תשחית את עצה לנדח עליו גרזן כי ממנו תאכל ואתו לא תכרת כי האדם עץ השדה לבא מפניך במצור: [דברים כ, יט] י) והיה אם בן הכות הרשע והפילו השפט והכהו לפניו כדי רשעתו במספר: ארבעים יכנו לא יסיף פן יסיף להכותו על אלה מכה רבה ונקלה אחיך לעיניך: [דברים כה, ב-ג]

מסורת הש"ס עם הוספות

א) [סנהדרין דף נו.], ב) [שבועות דף כד:], ג) [שם], ד) עי' תוס' פסחים מז ע"ב סוד"ה ומוקדשין, ה) [כריתות יא.], ו) לעיל יג:, ז) כריתות יד., ח) ראה סי' עא וסופו בתמורה לא., ט) לקמן כג. עיי"ש, י) פסחים לג., כ) פסחים דף מז:, ל) דברים יב טו, מ) [וע"ע תוס' חולין קטו. ד"ה בשני], נ) [ועי' תוס' שבת נד: ד"ה והתנן].

הגהות הב"ח

(א) גמ' משום הבערה לא ליחייב דהא: (ב) רש"י ד"ה ה"ג ואם איתא. נ"ב כלומר דל"ג אהבערה לא ליחייב הואיל דחזי ליה לגרסיו כדגרס בספרים ובפ' אלו עוברין הוא דגרסינן ליה וע"ש בדף מז ע"ב: (ג) ד"ה המרביע וכו' גוף אחד הוא ועשאו: (ד) תוס' ד"ה מתקיף וכו' דהשתא דפריך טובא נפרוך. נ"ב כלומר א"כ קשה מאי קא משני ובע"כ נ"ל דתלמודא קא סמיך אשינויא דתנא ושייר כו': (ה) בא"ד ולריך לומר ע"כ וכו' ולעיל קאמר א"ל תני תנא שמונה וכו' דלא דמי דלעיל קתני שמונה ומני י"ט. נ"ב ול"ע במ"ש התוס' רפ"ק דיבמות דף ג ופ"ק דקדושין דף טז: (ו) ד"ה שהרי גוף א' הוא ועשאו וכו' כגירסתו. נ"ב כלומר כפי שיטתו דטעמא דפסולי המוקדשין הם שני גופין דמקלתו קדשים ומקלתו חולין כמו שפי' בחולין דף קטו ע"ב: (ז) בא"ד ניחא דהוי דר' יצחק:

גליון הש"ם

רש"י ד"ה מיגו דחיילא וכו' כללה נמי לדידיה. לדידה כל"ל. תשו' נ"ב מ"מ סי' ק"כ[1]: תוס' ד"ה מתקיף וכו' דלא דמי. כעין זה נזיר דף לח ע"ב תוס' ד"ה ולקי:

ליקוטי רש"י

ולוקה משום הבערה. שהיא מלאכה לעצמה וקא סבר יש חלוק מלאכות ליום טוב ללקות שתים על שתי מלאכות משום יום טוב [ביצה יב:]. שלא לצורך דהבערה מלאכה לעצמה ובישול מלאכה לעצמו [פסחים מז:]. **שתים על אכילתו.** אוכל גיד ואוכל בשר בחלב. **שלש על בישולו.** משום הבערה די"ט ומשום בישול די"ט ומשום מבשל בשר בחלב אפילו בחול [פסחים מז:]. **המוחק את השם בהליכתו ואזהרתיה מהכא.** ואזהרתיה מהכא ואבדתם את שמם וסמיך ליה לא תעשון כן לה' אלהיכם [סנהדרין נו.]. **מידי דאיתיה בשאלה.** לחכם להתיר האיסור [שבועות כד:]. **והרי הקדש.** שבא ע"י נדר וכל נדרים יש להן שאלה [שבועות שם]. **שנאמר במספר.** במספר למד שהוא דבוק לומר במספר ארבעים ולא ארבעים שלמים אלא מנין שהוא סוכם ומשלים לארבעים והן ארבעים חסר אחת [דברים כה, ב]. **הראויות להשתלש.** כגון י"ח או כ"ו או כ"ל שהיו מכין אותו שתי ידות מלאחריו ואחת מלפניו ומקרא ילפינן לה [כריתות יא.].

עין משפט נר מצוה

קז א מיי' פ"י מהלכות רוצח הלכה ט סמג עשין עח:
קח ב ג מיי' פ"ו מהל' יסודי התורה הל"א:
קט ד מיי' פ"י מהלכות טומאת צרעת הל"א סמג לאוין ריסג:
קי ה מיי' פ"ט מהלכות כלי המקדש הל"י:
קיא ו מיי' שם פ"ב הלכה יג:
קיב ז מיי' פ"ז מהלכות ע"ז הלכה ב:
קיג ח מיי' פ"ו מהלכות מלכים הלכה ח:
קיד ט י מיי' פ"ט מהל' כלאים הל"א:
קטו כ מיי' פי"ז מהלכות סנהדרין הלכה א סמג לאוין קלח:
קטז ל מיי' שם הל"ב:

הגהות וציונים

מ) "שנים" ט"ס (שו"ת חת"ס יו"ד סי' שה) וליתא בכת"י ובדפו"י ונוסף בד' פפד"מ (ד"ס, אולם עיין רש"ש, ובכי"מ כמו להלן **שהרי גוף אחד הוא ועשאו הכתוב כשני גופין**, וכן גרסו ריב"ן ותוס' כאן ורא"ש הל' כלאים): נ) [הלחם משנה ריש פי"ז מהל' סנהדרין כתב פשוט הוא שזה טעות וצריך להיות **סוכם את הארבעים** דכן אמר בגמ' וכן משמע ומבואר בפי' רש"י וכן בסמ"ג הביאו לשון המשנה **סוכם את הארבעים** עכ"ל וגם הר"ן בסוף מסכת זו כתב בפירוש המשנה מנין הסוכם תרגום ותוכן לבנים סכום לבניא וכו') (גליון): ג] צ"ל **ולקה** וכ"ה במשניות (אמרי צבי): ד] נדצ"ל ה"ל (באה"מ) וכ"ה בכת"י: ה] רש"א **בשריפה** (גליון): ו] צ"ל ויך **מהם שלשים** וגו' שופטים יד יט (כת"י, וכ"ה במס' בנזיר שם): ז] יש להוסיף **וכתיב** (באה"מ): ח] [צ"ל **וליחשוב ולא**] (גליון): ט] [צ"ל **הושעיא**] (גליון) ובבכורות לפנינו מוגה חד לכדרבי יצחק ור' **אושעיא**, וכ"ה בתוס' חולין: י] צ"ל **ופירש** הקונטרס: כ] צ"ל **הושעיא** (גליון): ל] שם איתא דצ"ל לחייבה במקום לחייבו:

תורה אור השלם

א) וְלֹא יִדְבַּק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם לְמַעַן יָשׁוּב יְיָ מֵחֲרוֹן אַפּוֹ וְנָתַן לְךָ רַחֲמִים וְרִחַמְךָ וְהִרְבֶּךָ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ: [דברים יג, יח]

ב) וְלֹא תָבִיא תוֹעֵבָה אֶל בֵּיתֶךָ וְהָיִיתָ חֵרֶם כָּמֹהוּ שַׁקֵּץ תְּשַׁקְּצֶנּוּ וְתַעֵב תְּתַעֲבֶנּוּ כִּי חֵרֶם הוּא: [דברים ז, כו]

ג) וְנִתַּצְתֶּם אֶת מִזְבְּחֹתָם וְשִׁבַּרְתֶּם אֶת מַצֵּבֹתָם וַאֲשֵׁרִיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ וּפְסִילֵי